

ด ปัจจัย ประกอบกับธาตุมี อา เป็นที่สุด

ว่าโดยกาล บอกอดีตกาล แปลว่าแล้ว

ว่าโดยวาก เป็นได้ ๔ วาก คือ

๑. กัตตุวาก
๒. กัมมวาก
๓. ภาววาก
๔. เหตุกัมมวาก

ว่าโดยลิงค์ เป็นได้ ๓ ลิงค์

ในปุงลิงค์แจกตามแบบ ปุริส

ในอิติลึงค์ลง อา ปัจจัย แจกตามแบบ กณญา

ในนปุงสกลิงค์แจกตามแบบ กุล

ธาตุมี อา เป็นที่สุดก็ดี ด เป็นกัมมวากก็ดี ลง อิ.

ฐิต ยืนแล้ว. ฐา ธาตุ ในความตั้งอยู่.

ปีโต อันเขาคืบแล้ว. ปา ธาตุ ในความคืบ.

อภิชฌิต อันเขาเพ่งจำเพาะแล้ว. อภิ+ฉา ธาตุ ในความเพ่ง.

ภาสิต อันเขากล่าวแล้ว. ภาสุ ธาตุ ในความกล่าว.

อกัมมธาตุ

ด ปัจจัยประกอบกับอกัมมธาตุ สามารถเป็นกัตตุวากและภาว-วากได้ แต่ถ่าลงเหตุปัจจัย

คือ เณ หรือ ณาเป ก่อน เป็นเหตุกัมม-วาก

-กัตตุวาก เช่น ปุริโส นาวาย ฐิต.

(อ.บุรุษ ยืนแล้ว บนเรือ)

-ภาววาก เช่น ปุริเสน นาวาย ฐิต.

(อันบุรุษ ยืนแล้ว บนเรือ)

-เหตุกัมมวาก ปุคฺคเลน อตุตา ปฏฺฐิปุคฺเณ ปติฏฺฐาปีโต.

(อ.ตน อันบุคคล ให้ตั้งอยู่แล้ว ในคุณอันสมควร)

สกัมมชาตุ

ต ปัจจัยประกอบกับสกัมมชาตุเป็นกัมมมาจากเท่านั้น ถ้าประกอบเหตุปัจจัย คือ เณ หรือ ณาเป ก่อนแล้วเป็นเหตุกัมมจาก

- กัมมจาก โจเรน ธน อภิษุณิต.
- (อ.ทรัพย์ อันโจร เฟ่งจำเพาะแล้ว)
- เหตุกัมมจาก โจเรน ปริวาริ ธนาณี อภิษุณิต.
- (อ.ทรัพย์ ท. อันโจร ยังบริวาร ให้เฟ่งจำเพาะแล้ว)

วิธีแปลกริยาภิกตักที่มี ต ปัจจัยเป็นที่สุด เมื่อเข้าสมาสกับศัพท์เหล่านี้ คือ ขณ, สมย, กาล, เวลา, ฐาน เป็นต้น

(โจรสส ธนสส) อภิษุณิตกาล
 (ตสส ปุริสสส) จูตกาล
 (ปุริสสส อุกทสส) ปิตกาล
 (ภิกขุโน ฐมมสส) ภาสิตกาล.....

อภิษุณิตกาล
 จูตกาล
 ปิตกาล
 ภาสิตกาล.....

วิธีแปลกริยาक्तिก็มี ๓ ปัจจัยเป็นที่สุด เมื่อเข้าสมาสกับ ภาว ศัพท์ หรือ
ปัจจัยในภาวตัทธิต คือ ตา, ตต

(โจรสฺส ชนสฺส) อภิขุณฺณิตตตาย
(ตสฺส ปุริสสฺส) จูฑิตตตาย
(ปุริสสฺส อุทกสฺส) ปิตตตาย
(ภิกฺขุโน ฌมฺมสฺส) ภาสิตตตาย.....

อภิขุณฺณิตตตาย

จูฑิตตตาย

ปิตตตาย

ภาสิตตตาย.....

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงแปลเป็นภาษามคธ

๑. อ.ธรรม อันภิกษุ กล่าวแล้ว ฯ
๒. อ.น้ำ อันชวานา ต้มแล้ว ฯ
๓. อ.ทรัพย์ อันโจร เฟ่งจำเพาะแล้ว ฯ

จงแปลเป็นภาษาไทย

๑. ชีตา มาตุยา อาคตกาเล มาตรํ ปุจฺฉิ ฯ
๒. สามเณโร ภิกฺขุโน ฌมฺมสฺส ภาสิตกาเล อาคโต ฯ
๓. สาเณโร อตฺตโน อุทกสฺส ปิตภาเวน สุขํ ลภติ ฯ